

1. DATOS IDENTIFICATIVOS DA MATERIA	
CÓDIGO	
MATERIA	Movemento Expresivo II
DISCIPLINA	Movemento
TITULACIÓN	Título Superior de Grao en EEAASS de Arte Dramático
ESPECIALIDADE	Dirección Escénica e Dramaturxia
ITINERARIOS	Dirección Escénica- Dramaturxia
CURSO	1º
CRÉDITOS ECTS	2.5
CARÁCTER	Obrigatorio
DEPARTAMENTO	Interpretación
CENTRO	ESAD de Galicia
COORDINADOR/A	Ant. Zaida Gómez Rubio
DOCENTES	Nome e apelidos: Alicia Corral Alonso Horario titorías: http://www.esadgalicia.com/glg/profesorado.php?id=2&tit=Titorias Despacho: D2 Contacto: aliciacorralalonso@edu.xunta.es
DESCRIPCIÓN	Fundamentación da relevancia dos aspectos quinesésicos na escena- no establecemento de relación do corpo co espazo, o tempo-ritmo e a enerxía, tanto na improvisación como na composición corporais
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os que corresponden á materia Movemento Expresivo I
LINGUA EN QUE SE IMPARTE	Galego ☒ Castelán ☒ Inglés ☒
2. COMPETENCIAS	
COMPETENCIAS BÁSICAS	
CB2	Que os estudantes sepan aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posean as competencias que se demostran por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS	
CT1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.
CT2	Recoller información significativa, analízala, sintetízala e xestionala adecuadamente.
CT3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
CT7	Utilizar as habilidades comunicativas e a crítica construtiva no traballo en equipo.
CT8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos.
CT9	Integrarse adecuadamente en equipos interdisciplinarios e en contextos culturais diversos.
CT10	Liderar e xestionar grupos de traballo.
CT12	Adaptarse, en condicións de competitividade, aos cambios culturais, sociais e artísticos e aos avances

	que se producen no ámbito profesional e seleccionar as canles adecuadas de formación continuada.
CT13	Buscar a excelencia e a calidade na súa actividade profesional.
CT14	Dominar a metodoloxía de investigación na xeración de proxectos, ideas e solucións viables.
CT15	Traballar de forma autónoma e valorar a importancia da iniciativa e o espírito emprendedor no exercicio profesional.
CT16	Usar os medios e recursos ao seu alcance coa responsabilidade cara o patrimonio cultural e medioambiental.
CT17	Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social verbo da importancia do patrimonio cultural, da súa incidencia nos diferentes ámbitos e na súa capacidade de xerar valores significativos.
COMPETENCIAS XERAIS	
CX1	Fomentar a autonomía e autorregulación no ámbito do coñecemento, as emocións, as actitudes e as condutas, mostrando independencia na recollida, análise e síntese da información, no desenvolvemento de ideas e argumentos dunha forma crítica e na súa capacidade para a propia motivación e a organización nos procesos creativos.
CX2	Comprender psicolxicamente e empatizar para entender e sentir as vidas, situacións e personalidades alleas, utilizando de maneira eficaz as súas capacidades de imaxinación, intuición, intelixencia emocional e pensamento creativo para a solución de problemas; desenvolvendo a súa capacidade para pensar e traballar con flexibilidade, adaptándose ás demais persoas e ás circunstancias cambiantes do traballo, así como a conciencia e o uso saudable do propio corpo e o equilibrio necesario para responder aos requisitos psicolóxicos asociados ao espectáculo.
CX3	Potenciar a conciencia crítica, aplicando unha visión crítica construtiva ao traballo propio e ao dos demais, e desenvolvendo unha ética profesional que estableza unha relación adecuada entre os medios que utiliza e os fins que persegue.
CX4	Comunicar, mostrando capacidade suficiente de negociación e organización do traballo en grupo, a integración en contextos culturais diversos e o uso das novas tecnoloxías.
CX5	Fomentar a expresión e a creación persoal, integrando os coñecementos teóricos, técnicos e prácticos adquiridos; mostrando sinceridade, responsabilidade e xenerosidade no proceso creativo; asumindo o risco, tolerando o fracaso e valorando de maneira equilibrada o éxito social.
CX6	Desenvolver unha metodoloxía de traballo, estudo e investigación encamiñada á autoformación na propia disciplina, procurando ámbitos axeitados para a formación continuada e para adaptarse a diversas situacións, especialmente ás derivadas da evolución da súa profesión.
CX8	Vincular a propia actividade teatral e escénica a outras disciplinas do pensamento científico e humanístico, ás artes en xeral e ao resto das disciplinas teatrais en particular, enriquecendo o exercicio da súa profesión cunha dimensión multidisciplinar.
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS	
CE1	Concibir propostas escénicas que fundamentan o espectáculo, xerando e analizando conceptos, textos e imáxenes e valorando as súas propiedades representativas e a súa calidade estética.
CE5	Conciboír as ideas e propostas que fundamentan a creación do deseño, explorando a dinámica do espazo, do corpo e da luz, valorando as súas propiedades representativas e a súa calidade estética.
CE6	Proxectar a composición do deseño a través do uso do coñecemento dos procedimentos técnicos e de representación.
CE7	Dominar os recursos expresivos necesarios para o desenvolvemento de procesos de interpretación, actuación e representación, no ámbito escénico e audiovisual.
CE8	Participar na creación da partitura escénica e/ou personaxe, escénico ou audiovisual, e interpretalo adecuadamente, a través do dominio das diferentes técnicas interpretativas.
CE9	Integrar e interactuar coas restantes linguaxes e códigos que conforman o espectáculo escénico ou

	audiovisual.		
CE11	Estudar o feito escénico a partir de diferentes métodos e coñecer aspectos básicos na investigación escénica.		
CE12	Estudar para concibir e fundamentar o proceso creativo persoal, tanto polo que se refire á metodoloxía de traballo como á renovación estética.		
3. OBXECTIVOS DA DISCIPLINA		COMPETENCIAS VINCULADAS	
1. Profundar nos diversos campos de estudo propostos pola materia a través da conxunción do traballo presencial e non-presencial.		CX1, CE9, CT2	
2. Deseñar e planificar un adestramento actoral como parte integrante dos procesos de creación.		CX1, CX6, CE6, CE7, CE8	
3. Comprender e aprehender os elementos que podemos asociar ao movemento e á acción para tornalos eficaces na súa función pragmática formal e significativa na aproximación sensible e consciente do "axenciamento" do corpo en movemento na escena.		CE1, CE5, CE7, CT2	
4. Aprender ferramentas e estratexias de traballo na procura do dominio da modulación do movemento na acción corporal.		CX5, CX6, CE6, CE7,	
5. Desenvolver certa intelixencia quinesésica na comprensión dos corpos e o movemento en interrelación con outros medios e/ou linguaxes ou medios escénicas.		CX5, CE7, CE9, CE11	
6. Ampliar a consciencia escénica do corpo e do movemento na proxección do feito escénico na práctica verbal sobre os seus conceptos e principios fundamentais e específicos.		CX3, CX4, CT2, CT8, CE11	
7. Concibir, interpretar e dirixir unha dramaturxia conxuntamente baseada en presupostos que parten do corpo e do movemento, na investigación sobre os códigos corporais.		CX1, CX6, CX8, CE1, CE5, CE6, CE7, CE11, CE12, CT1, CT15,	
8. Desenvolver as habilidades interpersoais no traballo colectivo.		CX2, CX3, CX4, CT9	
4. CONTIDOS			
TEMAS	SUBTEMAS	SESIÓNS	
1. Presencia escénica II	1.1 Neutralidade. 1.2 Principios de comportamento escénico.	1	
2. Consciencia corporal II	2.1 Interocepción e exterocepción	1	
3. Adestramento corporal II	3.1 Elementos de traballo 3.2 Prácticas.	2	
4. Construción e articulación da acción.	4.1 Acción real. 4.2 Acción ilusoria. 4.3 Secuencias de acciónes.	2	
5. Movemento escénico II	5.1 Estratexias de composición dinámica.	1	
6. Composición desde a fisicalidade.	6.1 Introducción a construción física do personaxe 6.2 Os focos de atención. 6.3 Procesos de Composición	5	
7. Procesos de investigación corporal	7.1 Dramaturxias corporais. 7.2 Práctica individual.	3	
TOTAL SESIÓNS		15	
5. PLANIFICACIÓN DOCENTE			
Actividade	Presencial (horas)	Non presencial	Total

/ Número de horas		(horas)	
Actividades introductorias	3 horas Actividades encamiñadas a tomar contacto cos/as alumnos/as, así como a presentar a materia.	3 horas	6
Exposición práctico-teórica	3 horas Exposicións por parte da docente sobre bases teóricas, prácticas e directrices de traballo.e supervisión teóricas e prácticas	6 horas	9
Práctica individual e colectiva	24 horas Os/as estudantes desenvolven exercicios ou proxectos na aula baixo directrices e supervisión da profesora.		24
Traballo autónomo e realización de prácticas	3 horas Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia para resolver.	18	21
Leituras e visionados e debates	3 horas Traballo de estudio e análise centrado en temas, contidos da materia, análise de casos, etc.	3	6
Actividades complementarias	Actividades de estudio e ou práctica realizadas fóra do espacio ou marco académico.		
Outros	3 horas		3
Titorías individuais e de grupo	Actividade de asesoramento sobre actividades da materia e/ou sobre o proceso de aprendizaxe.		
Actividades de avaliación.	6 horas Actividades de síntese de observación sobre o proceso de ensinanza-aprendizaxe		6
Probas			
Actividades de avaliación. Presentacións / mostras			
Actividades de avaliación. Revisión			
TOTAL	45 horas	30 horas	75 horas
PORCENTAXE	% 66,6	33,3	
6. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍAS DE ENSINANZA E APRENDIZAXE			
Actividades	Descrición		
Descrición	Descrición		

Resolución de exercicios e actividades de laboratorio.	Actividades nas que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia ou de aplicación de coñecementos específicos, en base a rutinas, habilidades ou procedementos concretos.	
Aprendizaxe por estudio de casos.	Aplicación de propostas de resolución, seguindo guías de orientación, e considerando variables de influencia ou aplicación.	
Metodoloxía proactiva e cooperativa.	O traballo dos estudantes é asumindo con pleno control, autonomía, responsabilidade implicando unha toma de iniciativa activa, creativa e audaz.	
Planificación por ciclo de Kolb	Aprendizaxe converxente baseado en experiencias, atendendo aos procesamentos do coñecemento de xeitos diversos.	
7. ATENCIÓN PERSONALIZADA		
Seguimento	Atención específica á evolución e progresión do proceso de aprendizaxe, considerando posibles adaptacións de currículo precisadas por casuísticas xustificadas ou necesarias.	
Orientación	Atención á converxencia do interese, a inqueda e a unha posible desorientación lectiva, académica ou artística.	
8. FERRAMENTAS DA AVALIACIÓN		
8.1 Avaliación ordinaria		
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Descrición	Descrición	
Rexistros de observación, escalas de valoración e análise de cuestionarios/ Prácticas presenciais individuais, colectivas e/ou de laboratorio.	CX2,CX3,CX4,CX5, CE1,CE6,CE7,CE8, CE9,CE11,CE12,CT1,CT2,CT7,CT9,	50%
Escalas de valoración, memorias escritas	CB2,CX1,CX5,CX6,CX8,CE1,CE5,CE6,CE7,CE8,CE9,CE12,CT2,CT3,CT7,CT10,CT15,CT16,CT17	20%

e/uo presentaciones verbais de práctica, análise de retroacción/ Presentacións- exposicións de trabajo autónomo.		
Rexistros de observación e escalas de valoración. Proba concluínte de materia.	CX5,CX6,CE1,CE5,CE6,CE7,CE8,CE9,CE12,CT3,CT12,CT13	30%
8.2. Avaliación extraordinaria		
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Descrición	Descrición	
Escalas de valoración, memorias escritas e/uo presentaciones verbais de práctica, análise de retroacción/ Presentacións- exposicións de trabajo autónomo	CB2,CX1,CX5,CX6,CX8,CE1,CE5,CE6,CE7,CE8,CE9,CE12,CT2,CT3,CT7,CT10,CT15,CT16,CT17	60%
Rexistros de observación e escalas de valoración. Proba	CX2,CX3,CX4,CX5,CX6,CE1,CE5,CE6,CE7,CE8,CE9,CT11,CE12,CT3,CT7,CT9,CT12,CT13,	40%

concluínte de materia.		
8.3 Avaliación específica para alumnado sen avaliación continua / ordinaria / extraordinaria		
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Descrición	Descrición	
Escalas de valoración, memorias escritas e/u presentacións verbais de práctica, análise de retroacción/ Presentacións-exposicións de traballo autónomo.	CB2,CX1,CX5,CX6,CX8,CE1,CE5,CE6,CE7,CE8,CE9,CE12,CT2,CT3,CT7,CT10,CT15,CT16,CT17	60%
Registros de observación e escalas de valoración. Proba concluínte de materia	CX2,CX3,CX4,CX5,CX6,CE1,CE5,CE6,CE7,CE8,CE9,CT11,CE12,CT3,CT7,CT9,CT12,CT13,	40%
9. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E OUTROS RECURSOS		
<p>Referencias básicas</p> <p>BAINBRIDGE COHEN, BONNIE(2004): <i>Sensing, feeling and action</i></p> <p>BARBA, Eugenio (1990): El arte secreto del actor. México. Escenología.</p> <p>BARBA, Eugenio (1992): La Canoa de Papel. México, Ed.Gaceta. Col.</p> <p>BARBA, Eugenio; SAVARESE, Nicola(1998): Anatomía del actor. México. A. C. Escenología.</p> <p>BENITO VALLEJO, Joaquín (2001), Cuerpo en armonía (Leyes naturales del movimiento), Barcelona, Inde Publicaciones.</p> <p>BROZAS POLO, María Paz (2003): La Expresión Corporal en el Teatro Europeo del Siglo XX, Ciudad Real, Ñaque Editora.</p> <p>CALAIS-GERMAIN, Blandine (2006): Anatomía para el movimiento, I, II,Barcelona, La Liebre de Marzo</p> <p>DAVIS, Flora (1995): La comunicación no verbal. Madrid, Alianza</p> <p>CONDRO, Lucas, MESSIEZ, Pablo: Asymetrical-Motion: Notas sobre pedagogía y movimiento.Continta me tienes.. ISBN-.978-84-944176-72</p> <p>FELDENKRAIS, M. (1992) La dificultad de ver lo obvio. México. Ed. Piados</p> <p>GROTOWSKI, Jerzy (1970): Hacia un teatro pobre. Madrid, Siglo XXI.</p> <p>KARPOV, Nicolaj (2007): Lezioni de movimento scenico.Corazanno.Titivillus.</p>		

GROTOWSKI, Jerzy (1970): *Hacia un teatro pobre*. Madrid, Siglo XXI.

L.AURE BACHMANN, Marie (1998): *La Rítmica Jacques –Dalcroze*, Madrid, Pirámide.

L.AURE BACHMANN, Marie (1998): *La Rítmica Jacques –Dalcroze*, Madrid, Pirámide.

LEARRETA, B;SIERRA, M.A.; RUANO, K (2004) *Los contenidos de la expresión corporal*. Zaragoza.

Inde. LECOQ, Jacques (2003): *El cuerpo poético*. Barcelona. Alba editorial

LEARRETA, B;SIERRA, M.A.; RUANO, K (2004) *Los contenidos de la expresión corporal*. Zaragoza.

Inde. LECOQ, Jacques (2003): *El cuerpo poético*. Barcelona. Alba editorial

NEWLOVE, Jean (1993) *Laban for actors and dancers*. Routledge, Chapman and Hald, Incorporated.

SÁNCHEZ, Jose Antonio (2002): *Dramaturgias de la imagen*. Cuenca. Universidad de Castilla- La Mancha

SÁNCHEZ, Jose Antonio, CONDE-SALAZAR, Jaime(2003) *Cuerpos sobre blanco*. Cuenca. Universidad de Castilla- La Mancha

SAVARESE, Nicola; BRUNETTO, Claudia (2004): *Trainingj*. Roma. Dino Audino Editore

SCHINCA, Marta (2002): *Expresión corporal: Técnicas y y expresión del movimiento*. Barcelona. Cisspraxis, S.A.

STOKOE, Patricia; SCHACHTER, Alexander (1993): *La expresión corporal*. México D.F. Paidós.

VON LABAN, Rudolph (1987): *El dominio del movimiento*, Madrid, Editorial Fundamentos.

Referencias complementarias

VVAA, (1999):*Desviaciones*. Madrid. L Inesperada y Cuarta Pared

VVAA (2006): *Gestualidad japonesa*. Madrid. Adriana Hidalgo Editora.

VVAA (2009):*Arquitecturas de la Mirada*. Ana Buitrago (ed)

VV.AA (2016): *Repensar la dramaturgia: errancia y transformación*. Cendeac. ISBN:978-8496898882

KANDINSKY Vasili (1996): *Punto y línea sobre el plano*. Barcelona, Paidós.

SCHECHNER – WOLFORD (1997) : *The Grotowski Sourcebook*. New York, Routledge.

SCHECHNER, RICHARD (2002) : *Performance studies*, New York, Routledge.

HOGHE, Raimond (1988): *Pina Bausch*. Barcelona, Ultramar.

KANDINSKY Vasili (1983): *De lo espiritual en el arte*. Barcelona, Barral

FRATINI, Roberto (2012): *A contracuento*. Autlor-Editolr. Danza y Pen samiento. ISBN: 9788461565528

DUCH, Lluís; MÉLICH, Joan- Carles (2005): *Escenarios de la corporeidad*. Madrid, Editorial Trotta.

DULLIN, Charles (1946): *Souvenirs et notes de travail d'un actor*. París. O.Lieutier

DOAT, Joan (1960) *La expresión corporal del comediante*. Buenos Aires. Eudeba.

DANTO, Arthur (2003): *El problema del cuerpo*. Madrid. Síntesis

COPEAU, Jacques (2002): *Hay que rehacerlo todo*. Escritos sobre teatro. Madrid, Asociación de Directores de Escena.

AITKEN, ROSHI Rober (1990): *La mente de trébol*. Buenos Aires, Ediciones del Árbol. BERNARD, Michel (1994): *El cuerpo: técnicas y lenguajes corporales*, Barcelona, Editorial Paidós.

10. OBSERVACIÓNS / RECOMENDACIÓNS

Dado o carácter práctico da materia e a necesidade de traballo conxunto se require unha presencialidade constante e continuada. De non ser así, se perderá o dereito a incorporar a avaliación continuada nos parámetros de cómputo e se rexirá por especificadaes que se establecen nunha titoría.

Para unha correcta e propicia progresión da materia se require facer un seguimento semanal e/ou repaso de temas traballados cos seus materiais afíns, e/ou propostas ou prácticas a desenvolver correspondentes.

